

De bultenaar met de mooiste

Berchem / Van onze medewerkster
Sally De Kunst

"Krijg ik nu opnieuw dezelfde vragen?", zegt Peter De Graef bij onze tweede ontmoeting, nadat de eerste poging tot dit interview voortijdig was stilgelegd. "Ik vertel namelijk niet graag twee keer dezelfde dingen." Het is een intentie die hij ook heeft in zijn theaterwerk: "Hoewel de tekst altijd dezelfde is, probeer ik op een podium op het niveau van improviseren te werken, zo weinig mogelijk te herhalen. Het is als muziek: ik werk met mijn gevoel, en ik hoop te ontroeren en te doen lachen." Een gesprek over zijn nieuwe monoloog *Niks*.

Auteur, acteur en regisseur Peter De Graef bouwde tussen 1992 en 1998 een opmerkelijk oeuvre op met monologen als *Et voilà...!*, *Ombat* en *Henry* en groepsproducties als *HUN!* en *De drie mannen van Ypsilanti*. Nadien week hij een paar jaar uit naar Nederland. "Door de wetten van de vrije markt", meent hij zelf.

"Mijn gezelschap De Stichting kreeg geen subsidie en in Nederland stonden ze met flappen te zwaaien om iets bij hen te komen doen." Hij speelde onder meer bij

De Paardenkathedraal in Dirk Tanghes gelauwerde voorstellingen *Reigen* en *De wereldverbeteraar*, schreef *Drijfvijs* voor Huis aan de Amstel en regisseerde twee voorstellingen voor De Trust. En nu is hij terug in Vlaanderen.

"De beslissing om terug te keren was vooral praktisch", zegt De Graef. "Ik ben het zat om uitgerend ongeveer drie maanden per jaar in de auto te zitten. Het heeft natuurlijk ook te maken met mijn laatste ervaringen in Amsterdam. Ik regisseerde er *Manfred*, een tekst die ik geschreven had voor negen acteurs van De Trust. Dat wrong,

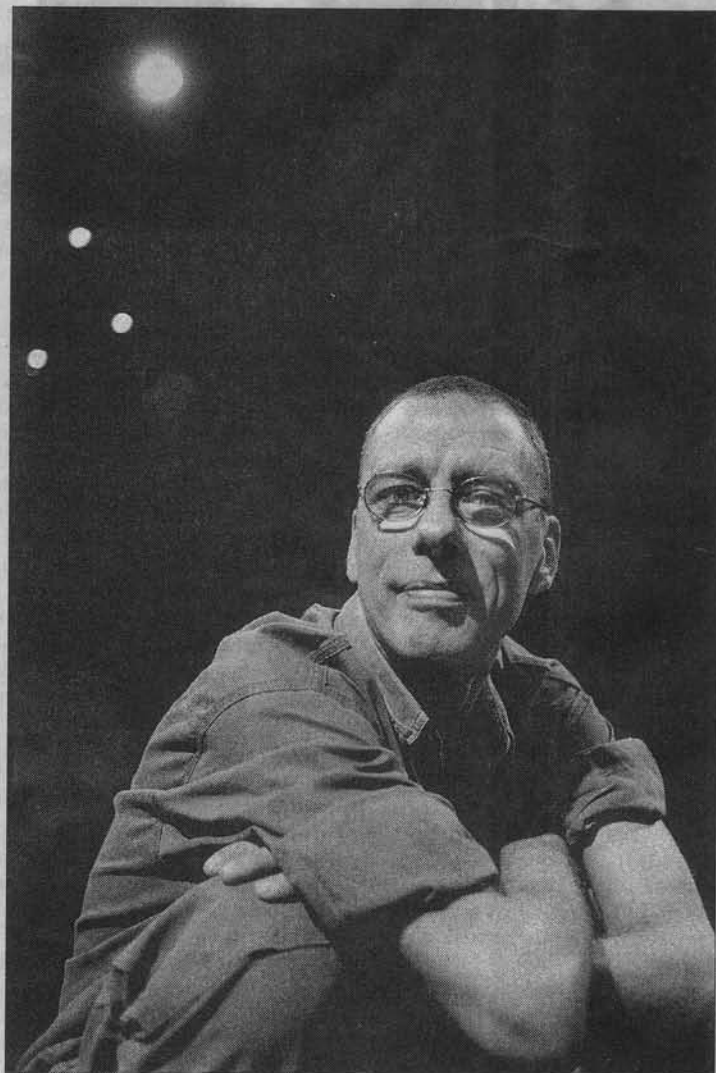
het was een clash van werelden, van mijn eigen intuïtief werken en hun cultuur van analytisch toneel maken. Ik schreef vanuit mijn gevoel dat de huizen in Vlaanderen *blaffeturen* hebben, waarachter er allerlei dingen broeien. Op een gegeven moment viel het me op dat het grachtengordelpubliek van De Trust geen *blaffeturen* aan zijn huis heeft. Toen dacht ik: 'Waar ben ik hier mee bezig? Het is tijd om terug te gaan.'

"Ik wilde opnieuw low profile starten in Vlaanderen, met De Stichting, met kleine producties, zonder te veel verwachtingen. *Reigen* speelden we soms vijf keer per week. Op dat moment wordt het een routine. Toneel moet een gebeurtenis zijn, het mag geen videoclip worden."

De Graef is er nu terug, kleinschalig, als auteur en acteur van zijn tekst *Niks*. Nochtans zei hij enkele jaren geleden, na de monoloog *Henry* (1997), in een interview dat hij geen 'stukjes' meer wou maken. Hij glimlacht: "Op een gegeven moment kun je toch weer niet buiten je eigen stem en lichaam, buiten je eigen manier van schrijven, vertellen, het laten buitelen van de tekst. De mensen kennen dat natuurlijk, je hebt die registers al eens opengetrokken, maar je

kunt wel nog eens een nieuw stuk spelen op hetzelfde orgel. Al repeterend slijt je heel voorzichtig uit je oude sporen en groei je naar een nieuw mengsel."

In *Niks* zet De Graef een ik-persoon neer die zijn bedrijf kwijtspeelt. Tussen de sappige anekdotes over het bedrijfsleven sijpelen gaandeweg verdriet en depressie door, maar ook harde wetenschappelijke feiten en filosofische bespiegelingen, zoals in zijn vroegere monologen. Het schrijfproces was deze keer heel specifiek, aldus De Graef: "Ik heb de werkelijkheid op het einde gedramatiseerd, maar voor het ove-

Peter De Graef: 'Uiteindelijk kun je op het toneel toch niet iets anders vertellen dan wat erin jezelf zit.' (Foto Eric de Mildt)

rige is *Niks* gebaseerd op waargebeurde feiten. Ik ken de mensen die dat meegemaakt hebben persoonlijk. Wat mij enerzijds opviel, is hoe marginaal zij door hun lotgevallen geworden zijn. Dat was voor mij vaak heel confronterend. Anderzijds vond ik die man een hele *schoone*, gelukkige mens. Hij staat 's ochtends op en als hij zin heeft in verse garnalen, rijdt hij naar Oostende. En dan is hij een hele dag zoet met het pellen van die garnalen. Ik had meteen iets van 'dat plaatje wil ik vertellen'. Maar ik kwam dan tot het besef dat ik niet het vermogen heb

om een volle dag compleet gelukkig te zijn met honderd gram ongepelde garnalen. (*lucht*) Ik ben zo niet. Ik heb net, na een periode van absoluut overwerk in Nederland, een half jaar onthaasten achter de rug, waarin ik mezelf verschrikkelijk ben tegengekomen. Daar is veel materiaal uitgekomen: 'Ik zit hier en ik adem. Waarom moeten wij heel ons leven wankelend op een overmaatse surfplank staan gillen dat we ons amuseren? Mag ik niet gewoon zitten?' Zo voelde ik me op dat moment, dát kon ik vertellen. Aan het begin van het proces heb je

een
vrij
het
telle
"I
ik n
ik v
verb
vraa
dat
Dat
naïe
met
mer
Je k
wel
jeze
niet
dub
stiel
de a
van
hou
terd
inte
wen
mij!"
Ma
uit
over
Tang
uit o
thea
De
(ond
1997
in 1
aan?
"Die
omd
om
staan
prive
met
krijg
echt
bena
maar
je oc
lastig
mijn
ik b
thuis
papa
Niks g
Berche
met 25
tourne
met 16

bultenaar met de mooiste bult

het was een clash van werelden, van mijn eigen intuïtief werken en hun cultuur van analytisch toneel maken. Ik schreef vanuit mijn gevoel dat de huizen in Vlaanderen *blaffeturen* hebben, waarachter er allerlei dingen broeien. Op een gegeven moment viel het me op dat het grachtengordelpubliek van De Trust geen *blaffeturen* aan zijn huis heeft. Toen dacht ik: 'Waar ben ik hier mee bezig? Het is tijd om terug te gaan.'

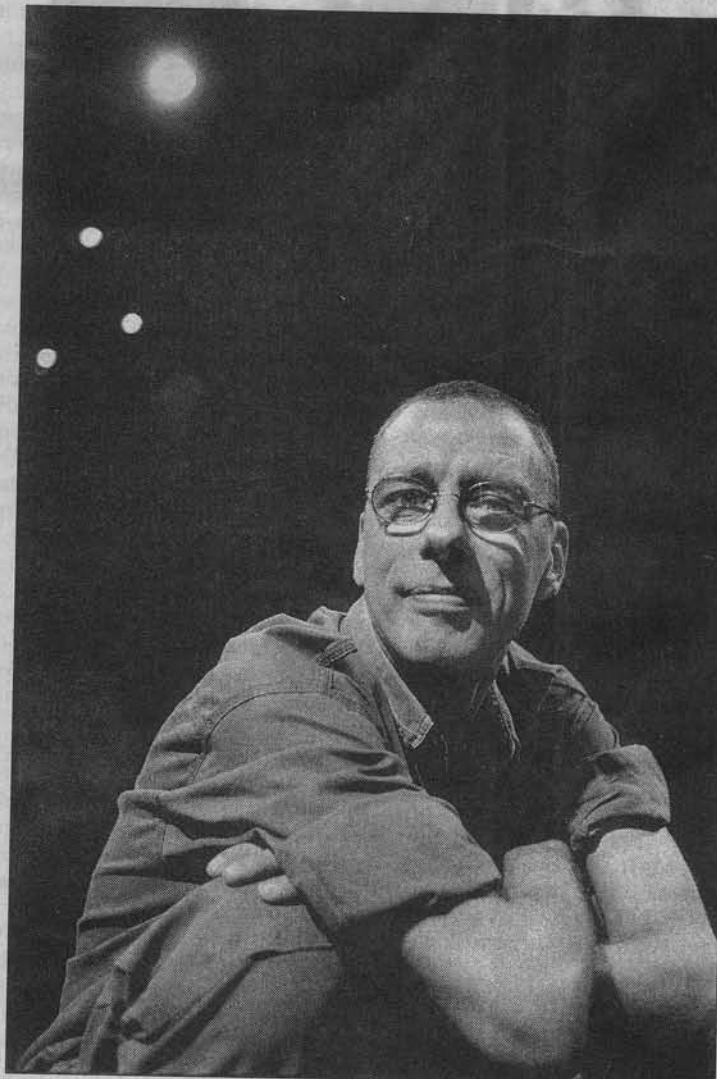
"Ik wilde opnieuw low profile starten in Vlaanderen, met De Stichting, met kleine producties, zonder te veel verwachtingen. *Reigen* speelden we soms vijf keer per week. Op dat moment wordt het een routine. Toneel moet een gebeurtenis zijn, het mag geen videoclip worden."

De Graef is er nu terug, kleinschalig, als auteur en acteur van zijn tekst *Niks*. Nochtans zei hij enkele jaren geleden, na de monoloog *Henry* (1997), in een interview dat hij geen 'stukskes' meer wou maken. Hij glimlacht: "Op een gegeven moment kun je toch weer niet buiten je eigen stem en lichaam, buiten je eigen manier van schrijven, vertellen, het laten buitelen van de tekst. De mensen kennen dat natuurlijk, je hebt die registers al eens opengetrokken, maar je

moet een
zijn,
een
worden'

kunt wel nog eens een nieuw stuk spelen op hetzelfde orgel. Al repeterend slijt je heel voorzichtig uit je oude sporen en groei je naar een nieuw mengsel."

In *Niks* zet De Graef een ik-persoon neer die zijn bedrijf kwijtspeelt. Tussen de sappige anekdotes over het bedrijfsleven sijpelen gaandeweg verdriet en depressie door, maar ook harde wetenschappelijke feiten en filosofische bespiegelingen, zoals in zijn vroegere monologen. Het schrijfproces was deze keer heel specifiek, aldus De Graef: "Ik heb de werkelijkheid op het einde gedramatiseerd, maar voor het ove-

Peter De Graef: 'Uiteindelijk kun je op het toneel toch niet iets anders vertellen dan wat erin jezelf zit.' (Foto Eric de Mildt)

rige is *Niks* gebaseerd op waargebeurde feiten. Ik ken de mensen die dat meegemaakt hebben persoonlijk. Wat mij enerzijds opviel, is hoe marginaal zij door hun lotgevallen geworden zijn. Dat was voor mij vaak heel confronterend. Anderzijds vond ik die man een hele *schone*, gelukkige mens. Hij staat 's ochtends op en als hij zin heeft in verse garnalen, rijdt hij naar Oostende. En dan is hij een hele dag zoet met het pellen van die garnalen. Ik had meteen iets van 'dat plaatje wil ik vertellen'. Maar ik kwam dan tot het besef dat ik niet het vermogen heb

om een volle dag compleet gelukkig te zijn met honderd gram ongepelde garnalen. (*lacht*) Ik ben zo niet. Ik heb net, na een periode van absoluut overwerk in Nederland, een half jaar onthaasten achter de rug, waarin ik mezelf verschrikkelijk ben tegengekomen. Daar is veel materiaal uitgekomen: 'Ik zit hier en ik adem. Waarom moeten wij heel ons leven wankelend op een overmaatse surfplank staan gillen dat we ons amuseren? Mag ik niet gewoon zitten?' Zo voelde ik me op dat moment, dát kon ik vertellen. Aan het begin van het proces heb je

een idee, en dat verhaaltje staat er vrij snel. Maar uiteindelijk kun je op het toneel toch niet iets anders vertellen dan wat erin jezelf zit.

"Ik verveel me vaak gruwelijk als ik naar theater ga kijken. Wanneer ik zelf iets maak, dan ga ik in mijn verbeelding in de zaal zitten en vraag ik me af: 'Wat is nu het laatste dat ik verwacht? Wat is spannend?' Dat onderzoek gebeurt op een bijna naïef niveau, als een jongetje dat met grote ogen zit te kijken. Langzamerhand vormt zich dan een stuk. Je komt in dat proces natuurlijk ook wel voor momenten te staan dat je jezelf een vervelend ventje vindt dat niets te vertellen heeft. Dat is heel dubbel. Aan de ene kant is het mijn stiel om toneel te spelen, maar aan de andere kant zou ik voor de rest van mijn leven mijn mond willen houden. Er wordt al zoveel gekwetterd. (*nadrukkelijk*). In de media, op internet... dat is een hoop spreukwen die in feite roepen: 'Hou van mij!'"

Marie-Louise Stehns, zijn collega uit *Reigen*, zei ooit over zichzelf, over hem en over regisseur Dirk Tanghe dat ze alledrie precies vanuit die oerkreet - 'Hou van mij' - theater maken. "Dat klopt", beaamt De Graef. Scherpt de waardering (onder meer de Thersitesprijs in 1997 en de Nederlandse Louis d'Or in 1998) het vertrouwen dan niet aan? De Graef schudt zijn hoofd: "Die prijzen waren een geschenk, omdat ze me *carte blanche* gaven om verder te doen, maar in feite staan ze haaks op mijn geknoei op privé-vlak. Je kunt het vergelijken met een bultenaar die een prijs krijgt voor de mooiste bult. Hij blijft echter een bultenaar... Enerzijds benaderen ze je als een prijsbeest, maar anderzijds zien ze niet in dat je ook maar een mens bent die het lastig heeft met zichzelf. Daarom is mijn gezin zo belangrijk: daar mag ik bedolven onder de bloemen thuiskomen, ik blijf gewoon de *papa*."

Niks gaat vanavond in première in het CC Berchem, om 20.30 uur. Voorstellingen tot en met 25 september, telkens om 20.30 uur. Op tournee in Vlaanderen en Nederland tot en met 16 maart. Info: 03/235.04.90 (Thassos).